

Sămănătorul

Revistă Literară Săptămînală

Sumarul :

N. IORGA. — «Amintirile căprarului Gheorghiță de M. Sado-
veanu.

A. STAVRI. — Zorile (poesie).

MARIOARA RĂDULESCU. — Plînge-mă mamă (poesie populară).

CĂPITANUL AL. D. STURDZA. — Chemarea ofițerului român.

X. — Cugetări

D. ANGHEL. — Moartea Narcisului (poesie).

I. BOTENI. — Din spaimă

ST. O. IOSIF. — Doi prieteni (poesie).

ALEXANDRU GHEORGHIU. — Codrul (poesie).

N. IORGA. — Cronică.

În supliment: *Vederea ruinelor Severinului vechi*; *Priceliște de țară* (după Bouquet) (ilustrații).

REDACTIA:
STRADA BUZEȘTI, 42.

ADMINISTRAȚIA:
STRADA REGALA, 6

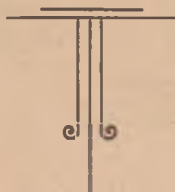
BUCUREȘTI.

EXEMPLARUL:
In țară . . . 20 bani
In străinătate 25 »

ABONAMENTUL ANUAL:
In țară . . . 10 lei
In străinătate . 12 »

„Minerva“ Institut de Arte Grafice
și Editură. — Bueurești,
Strada Regală, 6.

A apărut:

Neamul Românesc în
Ardeal și Țara
Ungurească

Vol. I și II

DE

N. IORGA

De vânzare la toate librăriile. — Prețul: Lei 2.50.

„Minerva“ Institut de Arte Grafice și
Editură. Societate anonimă.
București, Str. Regală, 6.

A apărut:

VALURI ALINATE

POESII

DE

CARMEN SYLVA

TRADUCERI de
GEORGE COȘBUC

Prețul: Lei 1.50

De vânzare la toate librăriile.

Calendarul „Minervei“ pe anul 1906

Este al VIII-lea an de apariție al acestei utile și foarte frumoase publicațiuni periodice. Este, fără îndoială, cel mai prețios Calendar, recunoscut astfel de toate ziarele și revistele române. Neîntrecut ca execuție tehnică, împodobit cu cele mai reușite icoane din viața culturală și politică, coprinzător de multe și variate articole literare și științifice, Calendarul „Minervei“ și-a câștigat în viața cetitorilor români un loc stabil. În acest an Calendarul e consacrat mai mult M. S. Regelui și augustei familii, împlinindu-se 40 ani de domnie glorioasă a M. S. Regelui. Numeroase articole se ocupă de această domnie și zeci de ilustrații fixează această memorabilă dată. Câte-va ilustrații artistice, în planșe colorate (M. S. Regele; M. S. Regina; Principesa Maria cu fiii; Planșă în miniatură din albumul artistic din Sibiiu), însoțesc articolele. Singurul Calendar indispensabil oricărei familii.

Prețul : Lei 1.25.

De vânzare la toate librăriile.

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția Strada Buzești 42 Administrația Strada Regală, 6. BUCUREȘTI	Director: N. IORGA Redactori: { St. O. Iosif, M. Sadoveanu și I. Scurtu.	ABONAMENTUL ANUAL În țară . . . 10 lei În străinătate 12 »
--	---	--

„Amintirile căprarului Gheorghită“ de M. Sadoveanu

Cei mai mulți scriitori au văzut, înțeles și zugrăvit oastea în marile mișcări dramatice ale încăierărilor: în acest chip ei n'au dat icoana factorilor cari produc o luptă, ci această luptă numai, adevăratul *momentul*. Orî că au fost ei înșii la asalturi sau la lungile lor pregătiri migăloase, triste, sure, orî că povestesc după alții, acești descriitori ai războaielor s'au ținut de anumite îndreptare destul de vechi, au întrebuițat anumite formule bine cunoscute. Este o asemănare între dînșii și pictorii, mulții pictori cari au prins pe pînză scene de vălmășaguri războinice. Și la unii și la alții se vede bine că ținta e desfacerea din cele spuse prin cuvinte sau prin linii și colorii a unui covârșitor sentiment de eroism, a unei mari flăcări de jertfă roșie care să se înnalțe până la cerul judecăților și răsplătirilor, unde se înseamnă aceia cari, din supunere sau din convingere, au murit pentru viața și fericirea celorlalți.

Alături de această majoritate de scriitori care era mai dăunăzi generalitatea povestitorilor de lupte, se ivesc de o bucată de vreme alții. Ei au simțire duioasă pentru fiecare suflet de om care se primejduiește și se pierde, ei au înțelegere pentru cită viață e adunată în fiecare unitate din aceste mulțimi strălucitoare, îmbătate de zgomot, de cîntece, de pocnituri, de îndemnuri și de o veche pregătire pentru scopul ce se atinge acum; gloata se desface înaintea lor, și fiecare dintre aceia cari se contopesc în frumuseța de colorii, în freamătul măreț, în avîntul intraripat al zguduitoareii tragedii, fiecare vorbește, cu glasul său omenesc din toate zilele, adevărat, adînc, bun și jalnic față de nevoi ale timpurilor de astăzi care nu se pot înlătura. Poate că și felul de a se face războaiele în zilele noastre, împuținarea isprăvilor vitejești cu arma albă, răirirea frămîntărilor uriașe într'un loc mărgenit și, în schimb, jertfirea cetelor mici, a oamenilor răzleți pe lungile drumuri de oboseală unde pîndesc bolile

grozave, în colțurile uitate pe care le descopăr numai adunătorii morților, — poate și această schimbare a *fisionomiei* războiului de astăzi să fi înruiat pe acești scriitori moderni ai luptelor.

Între ei s'a așezat Sadoveanu prin «Povestirile din război», pe care le-a dat la iveală dăunăzi. Pe această fire originală și cinstită, care nu voiește să meargă pe drumurile lesnicioase bătute de alții, care nu vrea să primească datina întemeiată de aceia și să se mărginească la formule de o întrebuițare veche și întinsă, nu l-au ispitit scenele războinice tradiționale. N'a lucrat cu «ai noștri» și «inimicul», n'a cîntat «asalturi» și «retrageri», nu s'a prăpădit de bucurie pentru măcelurile cele mari care îmbracă în purpură pe biruatori. Nu i-a plăcut să dea în scris ceia ce au dat în văpseli bogate și linii țapene zugrăvii, iconarii cari pentru o plată din partea Ministeriului de Instrucție au pîngărit în târcături grosolane, fără știință, conștiință și sentiment, toată istoria neamului, de la Ștefan-cel-Mare până la regele Carol. Nu, el a dat *alt* război, care nu se poate să nu fie cel adevărat, un război de mici amănunte amare sau grozave, care te taie pînă la lacrimi, un război în care eroismul ascuns și tăcut se înalță din făptura oamenilor umili până la înălțimi pe care nu le poate cuceri, între fanfarele sale, marele eroism de comandă și paradă.

* * *

Dar oamenii aceia cari și-au luat hotărîrea, cari și-au acoperit cu o spuză de resemnare amintirile, dorurile și rivnirile, flăcâii aceia cari nu se dau și nu se lasă, ei trăiesc până să ajungă pe acel cîmp al jungherii (ciți din ei ajung la el) o întreagă *viață de oaste*, deosebită de viața obișnuită a tîrgurilor, a satelor de unde vin. Ei capătă în acele locuri de muncă, de bucurie și de suferință împreună, care sint căsărmile, o adăugire a sufletului lor. Acea adăugire o lasă în cea mai mare parte odată cu hainele în care fiind îmbrăcați, au primit-o. Nu vorbesc de unele cunoștinți și de unele păcate, care rămîn încă multă vreme, care pot dura totdeauna. Ci mă gîndesc la acele multe deprinderi, apucături, judecăți luate de-a gata, sentimente imitate, la acele mișcări ale inimii care se ivesc la toți oamenii ce trăiesc oarecum întemnițați și păziți, departe de rostul lor cel mic și obișnuit, mă gîndesc la dorurile ce se ascund ca să nu ridă alții, cari însă au și ei tocmai aceleași doruri, la căutarea zgomotului care face să se uite, — lucruri care, toate la un loc, alcătuiesc o *psihologie militară*.

Firile de scriitori ușuratece, cînd ajung a vorbi de «viața militară», se pierd în glume, în pîcilele, în isprăvi de ștregarî, care sînt și ele, dar nu sînt tot, și nu sînt nici lucrul de căpetenie. Așa fac de obicei Francesii, și așa a făcut, în cunoscutele sale «scene», Germanul Hackländer. Alții, naturi raționaliste, temperamente de oratori și de oameni politici, pîrăsc înaintea societății pe stăpîinii, pe exploataorii și tiranii din casarmă și-i urmăresc une ori și în altă viață a lor decît aceia din mijlocul soldaților. Așa face cite un Bilse, autorul ofițer al vestitelor destăinuirî scandaloase; așa au făcut la noi, cu tot așa de mărunț talent, Anton Bacalbașa și cîți au înfățișat ofițeri ruginiți și soldați bătuți, în aplausele socialiștilor de la 1880-90.

Nici una, nici alta nu poate da Sadoveanu, care vede prea adînc și complex, prea asemenea cu viața, pentru a se hotărî să înghebe o serie hazlie sau să pronunțe un rechisitoriu. Așa fiind, «Amintirile căprarului Gheorghiuță», cartea lui din urmă, memoriile vieții lui de regiment, are dreptul, nu la un interes trecător, oricît de viu, ci la cuprinderea între cărțile care rămîn, fiindcă oglindesc cu adevărat, și într'o oglindă de artă adevărată, părți din viața poporului român.

Sînt aici beții, sînt brutalități, sînt înșelări și desfrînări cite să scandalizeze o mie de Jidănași cu inima de purice, sînt înfrățiri în jurul amintirilor sau la înălțarea cu glas înăbușit a cîntecelor țerii, sau a cîntărilor Domnului, sînt marșuri răbdătoare pe luna plină, cînd din atîția oameni, în parte învrăjbiți între ei, se desface de-o dată acel *lucru mare*, sufletul oștii, sînt paze făcute la temnițele fiarelor și ale nenorociților. Sînt de toate: nici la oaste, acest scriitor n'a pierdut timpul.

*

Și, va zice cineva, e bun ofițerul? Și bun și rău. E «soldatul român» așa și pe dincolo? Este și, altă dată, nu e. Dar ceia ce statornicește o unitate, e sufletul omenos, milostiv, răbdător care stăpînește 'n de obște în lumea celor de jos și care, topind formele aspre și mofturile imitate, preschimbă șupt ochii noștri chiar pe cei de sus (și *aceasta*, ce e dreptul, se putea arăta mai bine, mai adevărat).

«Amintirile» nu sînt făcute pentru a sprijini o teorie, ci pentru a face mai înțeleasă, pentru a *tălmăci prin artă* o parte a vieții noastre de astăzi.

N. IORGA.

ZORILE

Ca trei rose'n floare
 Cele trei surori
 Rumenele Zori,
 Vin plutind pe mare...
 Luminind seninul
 Mării călătoare,
 Duc spre mal cu sinul
 Unda care moare;
 Suflă de pe valuri
 Umbre care mint —
 Și 'n spumă de-argint
 Ies înnot la maluri.

Pleac'apoî tustrele,
 De mînă, pe drum —
 Și munții, acum,
 Cînd îi urcă ele,
 Se 'nnălbesc în zare.
 Stînsu-s'au și cele
 Mai fermecătoare
 De pe urmă stele.
 Scînteiază lacul,
 Șoapte-auzi la rîu;
 Prin lanuri de grîu
 Cîntă pitpalacul.

Fug strălucitoare
 Cele trei lumini
 Prin codrii de-arini,
 Pe stînci, prin ponoare —
 Și trezesc izvorul,
 Frunza cîntătoare,
 Paserilor zborul,
 Mirosul la floare;
 Împrăstie norii,
 Ceța de prin văi —
 Și deșteaptă 'ntăi
 Turmele, păstorii.

Dar cu gînduri crunte
 Soarele-i pornit:
 Cum de-au îndrăznit
 Voia lui să 'nfrunte?
 El mînă sălbatec
 Către vîrf de munte
 Caii de jăratec...
 Cu roua pe frunte,
 Cele trei fecioare
 Flori se fac pe loc...
 Ca un ochiî de foc
 Roșul Craiî răsare.

A. STAVRI.

PLÂNGE-MĂ MAICĂ

Și-o frunzuță de bujor
 Plînge-mă, maică, cu dor
 Că ți-am fost mîndru fecior, —
 Plînge-mă, maică, cu jale
 Că ți-am fost fecior mai mare...
 Vinde, maică, boii toți
 Și mă scapă de la sorți:

Vinde, maică, buțile
 Și-mi scapă zilușile...
 — Și-o frunzuță foi granate,
 Vinde-le-aș, maică, pe toate,
 Dar n'am, maică, nici-o parte:
 De la sorți și de la moarte
 Mama nu te poate scoate !..

(Culesă din Priboieni, de
 Mărioara Rădulescu-Codin).

CHEMAREA OFIȚERULUI ROMÂN

(Urmare și stîrșit)

Ofițerimea a cărei chemare în timp de pace și de război este așa de însemnată, ocupă din cauza aceasta o poziție deosebită, recunoscută de toți cetățenii, atît în Stat, cît și în societate; ea are tot dreptul de a se mîndri de rolul și de pozițiunea ei. Istoria evoluțiilor sociale ni dovedește că în acele țeri în care corpul ofițeresc al armatei îndeplinește misiunea sa într'un mod deosebit de conștiincios în timp de pace sau strălucit în timp de război, ofițerii se bucură de un prestigiu mare în public și ocupă o situație înaltă și respectată; renumele ofițerilor armatelor napoleoniene, poziția și rolul ofițerului german, prestigiul Samurailor iaponesi sînt exemple bine cunoscute în această privință. Pre-tutindenea se dovedește că un corp de ofițeri conscient de chemarea sa și vrednic este fala armatei și fala țerii întregi.

Dar, îndată ce ofițerimea nu se mai menține la înălțimea cerută, prestigiul ei scade, cu toată puterea tradiției, și atunci îi slăbește dreptul de a se mîndri. D'intîiu se nasc numai bănuieli și un fel de neîncredere în acea parte a publicului care este în contact direct cu ofițerimea: la negustori, la unele familii, la soldați și la subofițeri liberați din armată, dar rușinea, pe de o parte, și disciplina, pe de alta, fac că lumea tace. Societatea însă observă ceia ce se petrece; neîncrederii tăcute i se adaugă simptomul că ofițerii nu se mai primesc în societatea cea bună; creditul lor la negustori dispăre. În același timp recrutarea și selecțiunea ofițerilor devine din ce în ce mai rea; căci, pe de o parte, elementele bune se păzesc de armată, pe de altă parte, ele tind a o părăsi. Starea armatei devine atunci cu atît mai periculoasă, cu cît, evoluția în spre rău mergînd înaintea, lumea militară și civilă se teme de a da lucrurile pe față. Adevărul este că de cinstea ofițerimii este legată cinstea țerii întregi și, cinstea fiind în joc, rușinea impune tăcere celor slabi și vanitoși și celor vinovați. Vine atunci momentul cînd prestigiul corpului ofițeresc nu se mai poate menține decît cu mijloace artificiale: inscenări strălucite, parăzi, adunări ofițerești și șmotruri impunătoare, cu reclame și panegirice scrise și rostite: triste simptome ale decăderii, forme care înșală numai pe acela ce vrea să fie înșelat.

În același timp firește presa și publicul binevoitor sau răutăcios, în țară și la vecini, observă ceia ce se petrece. Demoralisarea, ascunsă cu îngrijire cîtva timp, se dă în vileag.

Atunci cinstea este pierdută, dușmanul exterior poate ataca cu încredere pentru a dovedi — ceia ce istoria a arătat în atîtea rînduri în zadar — că cu spulberarea valorii corpului ofițeresc se spulberă și facultatea armatei de a rezista și de a fi învingătoare.

Cine la această descriere nu se gîndește la un exemplu istoric înfri-

coșat și plin de actualitate? cine ar îndrăzni să tăgăduiască că nu s'ar fi întâmplat desastrul din Extremul Orient dacă în armata rusească s'ar fi întrebuițat la timp cu mai puțină sfială acel puternic curățitor ce se chiamă adevărul?

Exemplele istorice nefiind menite numai pentru a face grija examenelor, ci mai mult pentru a înlocui experiența și a ni sluji ca învățătură, să fim și noi în România prevăzători și să nu ne temem de acel element folositor pentru progresul oștirii.

Să părăsim imaginea decăderii și să îndreptăm privirea noastră către o stare de lucruri normală. Văzurăm că un corp ofițeresc vrednic este fără nici-o exagerare fala armatei și fala țerii; membrii săi sînt autorizați a se mîndri de poziția lor cîștigată prin merite proprii și muncă cinstită.

Dar este bine să ne întrebăm pînă unde poate să meargă această mîndrie? Suntem oare noi, ofițerii, îndreptății a desprețui lumea civilă?

De sigur, cu cît lumea civilă ne cinstește mai mult cu considerația sa, cu atîta noi militarii trebuie să recunoaștem printr'o purtare corespunzătoare dreptatea ce ni se face. Zicătoarea «noblesse oblige», care ne îndeamnă a ni face datoria și a arăta calitățile noastre ostășești, trebuie să călăuzească și purtarea noastră față de acea lume civilă.

Pretențiuni neîntemeiate și nedrepte, grandomania — adică pornirea de a se crede cineva mai mult decît este —, fanfaronada — adică obiceiul de a vorbi cineva prea mult despre meritele sale —, aroganța — adică purtarea desprețuitoare față de alții —, nu corespund de loc rostului unui ofițer și contribuie a-l strica prin ridicolul legat de asemenea apucături.

Și, la urma urmiî, cine sînt acei civili desprețuiți? Nu sînt și ei oameni buni, nu sînt și ei Romîni, nu sînt ei tocmai aceia pentru cari ofițerul muncește și chiar se jertfește? Nu sînt poate chiar în familia noastră mai mulți civili decît militari?

Nu se cere firește ca un ofițer să aibă cea mai mică considerație pentru oameni necinstiți; dar în această privință îmbrăcămîntea, haina sau uniforma nu face nici-o diferență; căci, pe cît ne păzim noi, ofițerii, de civilul necinstit, cu atît mai rîpede dorim să ne lepădăm de un camarad necinstit. Solidaritatea între camarazi, încetează acolo unde dispăre cîntea. Misiunea ofițerului este prea serioasă pentru ca judecata sa să rămîie întunecată cîtuși de puțin prin prejudiții medievale asupra camaraderiei, care nu este numai o tovarășie de arme, și asupra relațiilor militarilor față de civili.

Orice comunitate respectată și vestită trebuie să se aștepte ca oamenii de rînd, adică fără vrednicie și fără convingeri, să aibă dorința de a pătrunde în sinul ei, pentru ca să aibă parte de renumele ei cinstit. Din această cauză corpurile ofițerești trebuie să se păzească de a primi în

rîndurile lor pe așa-numiții «parveniți», cari nu sînt pătrunși de înțelesul cuvintelor : «nu titlurile cinstesc pe oameni, ci oamenii cinstesc titlurile»¹.

Parvenit sau arivist se numește acela care, nu prin meritele sale proprii, ci numai ajutat de noroc și prin alții a ajuns dintr'o poziție mai mică la una mai mare; caracteristicul parvenitului este că el, odată ce-a ajuns, desprețuiește și nesocotește cercurile din care el a ieșit; că el caută a se bucura cu vanitate și ambiție de foloasele situației sale, necunoscînd însă datorile ce i se impun.

Ofițerul conscient de misiunea sa trebuie să fie ambițios, dar această ambiție trebuie să fie însuflețită de dorința de a se apropia de idealurile sale, de a propovădui cinstitele sale convingeri unui cerc cît se poate de întins de camarazi și de inferiori. Oricare ofițer trebuie să fie doritor a-și face un cerc de acțiune cît se poate de întins; la îndeplinirea acestei dorințe, nu putem ajunge decît cu timpul. Însă, pe cît un ofițer se cuvine să rabde pînă ce-î vine rîndul de a comanda de pe treptele cele mai înalte ale ierarhiei militare, pe atît el nu se cuvine să renunțe a se sui pînă la această înălțime; asemenea ambiție sau, mai bine zis, aspirație este nedespărțită de temperamentul activ și rîvnitor, care se cere de la un ostaș; asemenea ambițiune este dreaptă și sănătoasă.

În acest sens a zis bătrînul și cumintele Confucius că el nu muncește în scopul de a ajunge la o poziție înaltă, dar că el muncește zilnic cu scopul de a fi la orice moment gata să ocupe cu folos pentru alții o asemenea poziție. De și aceste cuvinte au fost rostite acum 2500 de ani, de și 8000 de kilometri ne despart de patria înțeleptului Chines și de și el se trage dintr'o rasă foarte diferită de a noastră, totuși această filosofie a lui se potrivește minunat și pentru un ofițer român. «Prin noi înșine» prin urmare să ajungem la țelul propus; ajunși acolo, să întrebuintăm situația noastră pentru alții, nu ca un pedestal ca să predominăm, ci ca o pîrghie ca să punem în mișcare lucruri grele și mărețe.

Nu putem încheia acest articol fără să adăugim că misiunea culturală a ofițerului român se înțelege de unii greșit. Capete confuse văd în armată o mare adunare de oameni cari stau într'o așteptare falnică, întreruptă numai în mod trecător prin inspecții, manevre și pregătiri pentru ele. Ce să se facă în această mare adunătură de oameni, în timpul ce rămîne? Căci omul neocupat trebuie pus la muncă; și iată că armata se întrebuintează la cordoane sanitare, cordoane de siguranță la graniță și la alegeri, trupe de pompieri, în fine la munca cîmpului; dar mai rămîne mult timp liber: de ce nu s'ar înființa în acest timp în armată școli de meserii și de agricultură?

Din asemenea ordine de idei sînt pornite propuneri care din cînd în cînd se întîlnesc prin reviste militare și civile, sau ordine menite a dis-

¹ Macchiavelli, în studiul său asupra Decadelor lui Tit-Liviu, III, 38.

trage pe ofițeri și subofițeri de la scopul lor, care este a pregăti armata pentru război; dar, împinși în această direcțiune, ofițerii ar ajunge a fi diletanți militari și tot de odată diletanți civili, adecă oameni inferiori în orice privință.

Ofițerul conscient de misiunea sa se ferește pe sine și pe alții de asemenea rătăcirii și idei confuze. Școala națiunii se înțelege în sens moral. Școala poporului în armată însemnează școala datoriilor, școala sentimentelor, școala calităților bărbătești, pe care sîntem în stare să o facem cu prilejul pregătirii oștirii pentru război, iar nu o școală de fel de fel de profesiuni civile, condusă de oameni cari nu sînt specialiști și menită a distruge orice spirit războinic și orice pricepere tactică în oștire.

Armata romînă nu trebuie să fie ca, de pildă, armata Belgiei, care nu este decît o imensă trupă de corvadă, destinată numai unor scopuri polițienești și de paradă.

Și, într'adevăr, acele cincizeci de milioane cheltuite astăzi de Stat în fiecare an pentru armată, ar fi cheltuite rău dacă am lăsa să se combine pe spatele ei diletantismul militar cu diletantismul agricol și industrial: aceasta nu ar însemna altceva decît a răspîndi prin mijlocirea armatei «semidoctismul» criticat cu cuvinte atît de aspre și de juste de Eminescu¹ și de alții.

Să judecăm decî, clar și fără a cădea în exagerare, care ea însăși ar fi semnul unei asemenea semiculturi, și în același timp să nu uităm vechiul cuvînt latinesc: «timeo hominem unius libri» («mă tem de acela care nu știe decît o singură carte») adecă, cu privire la ofițerii romîni: o armată care muncește numai într'o singură direcție, aceia a pregătirii pentru război, acea armată este cea mai temută de dușmanii ei.

În legătură cu aceasta se pot fixa două caricaturi militare; ele reprezintă tipurile acelor ofițeri cari au uitat scopul oștirii și cari nu știu unde este chemarea lor: unul, Moș Teacă, nu face miliție decît pentru paradă și pentru a exploata unitatea sa ca un teritoriu dăruit lui; dar nici Nenea Ghiță, ofițerul zarzavagiu, băcan, avocat sau inginer, nu este o figură demnă de ofițerimea noastră.

Educația ofițerului trebuie dirijată astfel ca ambele caricaturi să nu fie decît bucăți interesante din muzeul archeologic al armatei, bucăți de care ne mai amintim din cînd în cînd zîmbind și fără supărare, ca fiind niște dovezi sigure ale unui progres constant.

Să nu se întîmple numai ca Moș Teacă să nu fi ieșit încă bine pe o ușă pe cînd Nenea Ghiță încearcă să intre pe fereastră; cu putere și fără milă să dăm afară pe ambii acești paraziți nechemați cari ne-ar împiedeca de a ne bucura pe deplin de titlul frumos ce ni se dă prin cuvintele școala națiunii.

Resum ceia ce am spus. Chemarea ofițerului este îndoită: în timp de

¹ Scrieri politice și literare, I, p. 304.

pace, el pregătește oștirea pentru război și face din ea școala popoului; în timp de război, el este conducătorul și pilda unității de supt comanda sa.

Misiunea ofițerului este grea; ea este înaltă, ideală, măreață; la război chiar, strălucită. Un ofițer conștient de misiunea sa și conștiincios în îndeplinirea cerințelor ei este îndreptățit a se fâli de rolul său și este demn de a se bucura de considerația și respectul concetățenilor săi. Mândriei sale trebuie să-i corespundă însă meritele și o muncă cinstită.

Să fim deci, noi ofițerii romîni, conștiinți de chemarea noastră, să nu uităm în nici-o clipă ce responsabilitate față de țară apasă asupra noastră; căci sîntem o țară mică cu o oștire mică care trebuie să înlocuiască lipsurile inferiorității numerice prin valoarea morală.

Să luăm voioși și cu voinicie această responsabilitate asupra noastră; dar atîta numai nu este destul; să fim și propoveditorii acestor convingeri. Ofițerul trebuie să fie, nu numai învățător, instructor și comandant, ci chiar misionar și apostol.

Acei ce sînt inconștienți de rolul lor din cauza lipsei lor de educație sau de experiență sînt numai păcătoși, și se mai pot ierta. Dar acei cari au înțeles pe deplin de ce chemarea ofițerului român este echivalentă cu un apostolat, cu mai multă putere și cu mai mult avînt trebuie să îndeplinească misiunea lor; căci altfel ei sînt vinovați. Și, dacă misiunea ofițerului este așa de extraordinară precum ea s'a descris mai sus, atunci ni se impune să dăm ofițerimii o educație deosebit de îngrijită, pentru ca ea să corespundă acestei chemări.

Căpitanul AL. D. STURDZA.

CUGETĂRI

Aurul unui singur adevărat scriitor ajunge să poleiască o școală întregă: puținii pot face deosebirea între aurul de de-asupra și cel de 'năuntru.

*

Cînd veî vedea un om pe care nu-l urește nimenea, întrebă-te ce mișelii a făcut pentru aceasta.

*

Unii ar lăuda și pe *independentul* care bate pe tată-său și pe maică-sa.

*

Orice faptă e a omului care a făcut-o, dar și a momentului în care a putut-o face.

*

O situație dă totdeauna mai multe păcate decît virtuți.

X.

MOARTEA NARCISULUI

I

Trăiește încă floarea frumoasă de ieri sară,
 Suride lângă mine, pe-o margine de cupă;
 Căci eu îi port de grijă cu drag, ca să nu moară,
 .n amintirea minii ce s'a întins s'o rupă.

Trăiește încă floarea, dur inima mea bate,
 Văzînd-o cum pălește din ce în ce mai tare.
 Sînt alte flori de sigur mai mîndre și bogate;
 Dar numai eu știu taina Narcisului ce moare.

Trăiește floarea încă, dar mine 'ncet va plînge
 Alătura de cupă, petală cu petală,
 Și flacăra ce arde în mine se va stînge,
 Ca focul care-l uită pe vatră o vestală...

II.

Mă urmărește floarea într'una, și mi-i teamă,
 Iar inima-mi se strînge de-o grijă nențeleasă;
 Mă urmărește 'ntr'una, și pare că mă chiamă
 Ca o ființă scumpă ce suferă acasă.

Mă dojenește dulce, și lung mi-aține drumul,
 Trimite după mine neliniștita floare;
 Sfiosă își trimite pe urmu mea parfumul.
 S'atunci mă 'ntorn acasă învins ca de-o muștrare.

Învins mă 'ntorn acasă, și singur rîd, — dar cine
 Nu s'ar întoarce oare cu inima 'ngrijată,
 În upa unei cupe dac'ar avea ca mine,
 O floare dăruiată de-o mîină adorată ?

III.

S'a ofilit Narcisul, și-s trist de-o zi întreagă...
 Era ceva din tine în floarea asta dragă,
 Era ceva de sigur, căci altfel n'aș pricepe,
 De ce mă simt mai singur acum cînd noaptea 'ncepe,
 Și n'o mai văd în umbră, luptînd stăruitoare
 S'adune strălucirea luminii care moare.
 Avea ceva de sigur din fața ta curată,
 Din toată gingășia ta candidă de fată,
 Din tot ce strălucește și-aduce bucurie,
 O! tu, care mi-ai dat-o s'o am tovărășie,

VEDEREA RUINELOR SEVERINULUI VECHIÛ (după Bonquet).

Supliment la «Sămănătorul», No. 6, anul V.

PRIVELIȘTE DE ȚARĂ (după Bocquet).

Supliment la «Sănătătorul», No. 6, anul V.

De-ai pus un gând într'însa, din clipa asta sfântă
 n amintirea tristă a celui care-o cîntă.
 Tu apără-l de lume, de moarte și uitare,
 Si cugetă la răul ce-l poate face-o floare.

IV.

În liniștea odăii s'a stins încet-încet...
 Nu și-a fărmat viața petală cu petală,
 Ci a murit cu fața din ce în ce mai pală.
 Ca un bolnav ce 'ngroapă cu dînsul un secret.

Așa s'a stins în taină, și nimeni n'a știut,
 Căci în minuta asta de grea melancolie,
 Eu singur stam de față la muta-î agonie,
 Și singur mi-am dat seamă atunci ce s'a pierdut.

Iar cînd a fost ca toate aceste să le scriu,
 Asemeni unui suflet de moarte deslegat,
 Un blînd parfum în aer ușor s'a strecurat,
 Și a rămas în casă plutind pîn' în tîrziu.

V.

Și totuși te văd încă, năluca mea, ș'acuma...
 Se'nnaț'un braț în aer, și ia'o că apare:
 Într'un veșmînt ce-o 'nfașă ca un potir de floare,
 Purtînd în mîna dreaptă Narcisul alb ca spuma.

Mlădie apoi brațul, ș'asupra mea se 'nclină,
 Ca un vlăstar ce-l pleacă un vînt de primăvară,
 Și o mireasmă dulce de-o dată mă'mpresoară,
 De parc'ar fi deschisă fereasta spre grădină.

Și-acum mînile-î pale le simt de mine-aproape...
 — Ah! pale mîni tot răul vă fie 'ntors în bine, —
 Ce duh își poartă lampa arare ori în mine
 De pot vedea ca noaptea cînd fulgeră pe ape?

E magul amintirii cu lampa lui albastră
 Ce s'a trezit și scrie în vechea lui scriptură,
 Din tot ce e acuma, și toate cîte fură,
 O jalnică poveste, ce samănă cu-a noastră.

DIN SPAIMA

O vedeți trecînd pe uliță devale? Ia uitați-vă cum tremură din tot trupul. S'a oprit la podul de la biserică. Tot așa face de cîte ori tulește în sat. Îngenunche, sărută pămîntul, își tăvăleşte părul din frunte în țărînă, oftează din adîncul sufletului și iar pornește pe drumul lat, către casa ei din deal. Casă mare, spoită frumos la sărbători, cu ferestre înalte, cu uși în tăblii și cu multă strînsură bogată, în curtea împrejmuită cu palan supt strașina de șită.

Pînă să ajungă ea acasă, trece vreme. Una, că e și cam departe și, alta, că Paraschiva lui Gheorghe se oprește la toate porțile să spuie cîte ceva, să se plîngă de cîte ceva și să mai povestească odată nenorocirea vieții ei. Cum a pedepsit-o Dumnezeu să-i fie frică și de iarba care se clatină de vînturi și de sălciiile scorburoase, care par de departe copaci cu cite un urs pe trunchiū.

Nebună nu e. E sărită așa puțin din minți și are ochii tulburi și privirea rătăcită, cînd se oprește ea din vorbă și cînd se aude pe-afară strigînd cineva. Atunci se cutremură și, de frică ce-i e, apucă omul în brațe:

«Stai, maică, stai! Uite, iar vine hoții. Și Gheorghe e la munte; ce să mă fac eu singură?»

Încolo, femeie ca toate femeile. Lucrează cît patru, țese singură plocadele în războiū, alege chilimuri, își îmbracă într'una casa ei mare, unde n'aî găsi loc gol nici să bați un cuiū.

Cînd ziua e caldă și lungă, și cînd se urcă cocoșii pe garduri, cîntînd de la o casă la alta, cînd sluga goleşte curtea, pornind cu vitele la iarבă și cînd părății albi strălucesc printre rotirile rîndunelilor, pe lelea Paraschiva o cuprinde urîtul. Atunci încuie în grabă ușile, pune gînjul la portiță și pornește pe potecă printre porumbiști, să spuie vecinelor durerea, să umble pe uliță, să se mai închine la biserică și să scape de liniștea grozavă a odăilor ei, unde i se pare că aude și acum pe cineva hodorogînd și umblînd grabnic de colo pînă colo.

Sperietura i-a venit de cînd li-au spart hoții casa.

Sînt ani mulți de-atuncea. Era tot așa într'o vară pe sfîrșite. Cam la Sîntă-Măria-Mare. Bărbatu-său, nenea Gheorghe Stănoiū, avea oi multe în «Căpitanul», în fața Pietrei Craiului, de la Rucăr ceva mai în sus. La vremea rāvășitului, a plecat omul călare să-și aleagă turma lui din munte și să o aducă să pască livezile de pe lîngă casă și să facă tîrla în Păducel. Slugile s'au dus și ele cu o căruță, să încarce burduși și coșulețele de brînză și tîrhatul ciobanilor, și ce o fi mai avînd ei pe la stîină. Lelea Paraschiva a rămas mai singură acasă. Dar, femeie inimoasă și voinică cum era, nici-odată nu i-a fost frică. Mulgea vacile pe însurat, lăsa vițeilor partea lor, îi închidea pe urmă să nu sugă peste noapte, măi ocăra pe păzitor, că «Simboata» n'a avut lapte ca altă dată, sau că

mînzatul cutare e împuns la gît, în vreme ce o fetiță luată de suflet da zor ceaunului să fiarbă și gătia în pripă mîncarea de seară. Bea un ciocan de rachiū, două, din butoiașul păstrat anume, încuia ușa sălei și 'și făcea somnul vara pe patul din sală, în lumina de argint a lunii și în depărtatele scinteieri ale stelelor sfoase.

Acum, singură pe plocadul cald, adormia tîrziu și asculta în liniște cîntecul păduricii de fagi, cari se revărsaū pe coasta plină cu frunză veștedă din anii trecuți. Cînd lătraū cîinii pe la garduri, ridica ochii peste pălimar, li da gură și-i striga pe nume, mîngîindu-i și asmuțindu-i în altă parte, din cotro i se părea că aude ceva.

În curte vitele dormiaū, rumegînd încet iarba păscută, și, cînd se scula cîte una și vrea să tunză spicele porumbului din grădină, sprijinind picioarele pe războaie, lelea Paraschiva cu inima îngrijată se trezia din ațipeala de o clipă, ridica iar capul după pernă, să vadă dacă sînt în curte toate la locul lor. La vre-un zgomot mai mare, lua o zeghie pe umeri și se da jos. Aprindea un muc de luminare la gîrligiul pimniței, încerca lacătul, să nu fi rămas cumva descuiat, și așa se muncia toată noaptea, cînd era singură acasă și cînd hărbatul ei dormia la munte pe lîngă stîină, ascultînd băngănitul clopotelor din strungă și înfiorîndu-se de cîntarea grozavă a cocoșului sălbatec.

În noaptea cînd aștepta pe bărbatul ei să vie, Paraschiva Stănoiuului, cum sta ea pe patul din sală și se lăsa să o fure somnul, aude cîinii lătrînd, grămădiți la poarta din spre pădure. Era cam la două ceasuri din noapte și vecinii dormiau de mult somn întăritor pentru munca verii pe sfîrșite.

Lătratul a încetat deodată, și, cînd ridică ea capul să vadă ce e, cîinii se certaū pe ciosvîrte de carne, și mai multe mogîndețe cu zeghii până în pămînt săriaū una după alta tălpița de la gard și se strecurau pe lîngă zidul pimniței.

Omul bun strigă la poartă și așteaptă până i se răspunde din casă. Aștia veniaū ca hoții pe lîngă zid, și îndată i-a fulgerat Paraschivei gîndul, la care se opria într'una de cîteva nopti, că trebuie să se întimple lucru necurat.

Alta ar fi lăsat capul pe pernă și ar fi găsit-o înlemnită a doua zi. Ea, femeie în putere, a alunecat ușor din pat, a mers de-abușile până la ușa tinzii, a închis-o încet pe dinăuntru, a tras zăvorul și s'a încuiat în casa mare, ascunzîndu-se după sobă și ascultînd cu inima împietrită să se întimple ce s'o întimpla.

O umbră neagră se oprește la pat pe sală, dă plocadul la o parte și se proptește de fereastră cu drugii de fier de la casa mare. Dă un pumn voinic în cruce, și geamurile curg zoburi pe blăni. Femeia a crezut că s'a dărîmat casa pe ea, și, neștiind ce face, dă un țipăt. Hoțul, văzînd tăria drugilor, o strigă pe nume: «Paraschivo! Deschide, că e rău de tine!»

Și Paraschiva, rătutită, tremurînd vargă la vederea umbrelor, care um-

pluseră sala acum și umblau încoace și încolo, abia a putut să se tirască pe picioare, și, dînd cloțul de la ușă, a rămas acolo pe pomesteală, — cum era tînda la casele de de mîlt — și, cînd s'a desmeticit, era legată de mîni și de picioare cu șervetele de pe părăți și sta lîngă piciorul patului, nedîndu-și seama deocamdată de ce s'a întîmplat.

Lăzile amîndouă erau în mijlocul casei cu capacul răsturnat, și toate pînzeturile, toate cusăturile, toate hîrțile, toată muncuța adunată an cu an sta rāvocită pe paturî, pe podele, în toate părțile.

Un om înalt, cu mustățile ca vrăbiile de toamnă, vine din casa mică cu o luminare în mîna, se oprește la oglindă și strigă: «Ia vezi, Paraschivo, bine-mî șeade cu hainele lui Gheorghe? Îți plac așa?»

El se rotia, uitîndu-se la cioarecii de dimie albă ca laptele, la cămașa bogată și la mînteanul scump, cu care se fudulia îmbrăcîndu-se. Alții căutau prin pod, în celar: n'a rămas colț necercetat. S'au dus și în pimniță să încerce țuica și să mai cîștige curaj. Venia cîte unul la cel îmbrăcat cu hainele lui Gheorghe — pesemne, ăsta era mai mare —, șoptia ceva în pripă, da din umeri și iar pornia pe scări să mai cotelească locurile neumblate.

Ce căutau ei, nu erau lucruri femeiești din casă, nici haine și nici țuica, care sta de ani de zile nevîndută în pimnița de zid. Căutau bani sunători, galbeni de aur, de cari se vorbea în tot satul, că mulți trebuie să mai aibă Gheorghe Stănoiu. Hoții nu găsiseră nimic, și se apropia vremea plecării. Căci stătuseră ca la ei acasă. Scososeră țuică în damigene tăiaseră trei berbeci, din acei neduși la munte, și-i împărțiseră la cîini, să li astupe gura lătrătoare, căutaseră pe ici și pe dincolo, umblaseră cu luminări aprinse prin curte, ca în casa fără stăpîn și așezată pe un deal, tocmai la marginea satului.

În casa mare s'au adunat toți, afară de paznicii de la poartă, și întrebă unul pe Paraschiva lui Gheorghe, legată de piciorul patului: «Unde sînt banii?».

Ea tace dintru'ntîiu, se roagă apoi, plînge, se jură că n'are banii, că i-a luat bărbatu-său la munte. Hoții, îndîrjiți, o chinuesc, o împung cu cuțitele în brațe, stropesc rana cu rachiū și pun sare, amenință că dau foc caselor, și femeia rabdă, parcă n'ar fi de carne. A îndurat mult, sāraca, și te miri de unde a mai rămas și așa cum e. Că alta ar fi spus și laptele pe care l-a supt de la mă-sa. Dar ea a răbdat, a pus mîna pe «n'avem» de la început, și tot așa a dus-o, pînă a auzit gălăgie afară, și pînă i-au părăsit casa făcătorii de rele.

Cum sta întinsă pe dușumele, nevoind să spuie locul ascuns al banilor, pe cari munciseră ei și părinții lor, și tocmai cînd hoții, bāgînd de seamă că au stat prea mult, ieșiau grăbiți pe sală și cercetau întunerecul noptii, vecinul Costache Bănică, care ciobănise în tinerețe și se povestia cum a ridicat ursul în brațe într'o vară, sculîndu-se din noapte și ieșînd să dea o pală de fin la boi, ca să poată pleca de dimineață la treabă, a

văzut, cum nu mai văzuse nici-odată, lumină la toate ferestrele casei din marginea păduricii și, cum din depărtare nu putea deosebi bine ce să fie, a apucat prin holda de porumbi, așa cu capul gol și desculț, cum se întâmplase să iasă din casă și, dînd cu mîna la o parte foile tăioase, pline de rouă, a ajuns la gard. Printre uluce a văzut oamenii pe sală și alții tulind pe scări. S'a întors răpede, a vestit pe alții, s'au înarmat cu ce-au putut și au pornit spre casa călcată de hoți. Unul a ridicat cocoșul, și arma veche, care nu mai văzuse glonț de multă vreme, detună, aprinzînd, aierul la gura țevii. Ceilalți strigă tare, și strigarea lor răscolește satul, îngrozind inimile: Săriți hoții, măă..! Săriții hoții măă..!

Paraschiva lui Gheorghe este lăsată din chinuri, și spărgătorii, surprinși, se cred încunjurați de săteni, și, cînd prind a zbughi din casă, n'au loc pe ușă și se grămădesc să sară peste sală. În învălmășeală au uitat să iea din casă ceia ce plănuseră, ba, cei mai slabi de ingeri, au lăsat acolo o pușcă, o zeghe; lucruri după care s'a încercat să li se dea de urmă.

Lelea Paraschiva a fost găsită legată, cu sufletul la gură, cu brațele întepate, cu casa vraiște și cu mintea sărită puțin din locul ei.

Răspuns bun n'a putut să dea oamenilor, cari voiau să știe cîți fuseră, și dacă a cunoscut pe cineva, cînd au venit, ea de ce n'a strigat după sală și de-al d'astea.

Neveste cu tistimelul legat peste păr, cu fota încinsă în pripă, veniau, se văicăriau, plîngeau, se înfiorau, și copii, lăsați singuri în casă, se treziau din somn, țipînd tare, ca din gura șarpelui. La toate tălpițele, pe potecuțele dintre holde, cîinii lătrînd alergau grăbiți, ținînd urma hoților și răpezindu-se în întunec.

Cine să fi fost hoții cari au spart casa în vreme de vară, cînd strălucesc licuricii noaptea în pădure și urlă virfurile copacilor în bătaia vîntului, cînd se leagănă spicele pe holde și cînd toată lumea e veselă de apropierea toamnei bogate, nu s'a putut afla.

S'au dat ordine de la stăpînire, și pe drumul nostru treceau călărașii pe cai sperioși, zăngănind săbiile și strîngînd pîntenii. Cîte-un ofițer cu mustăcioară abia mijită, cu chipiul adus peste sprîncene, descăleca la cîrciumă, aprindea o țigară și mai cerea și o țuică de la cîrciumăreasa cu fotă roșie și cu rîuri la poale, tinerica cu sprîncenele stufoase, care era cea mai frumoasă podoabă pe lîngă mărfurile din raft. Încăleca iute și pornia în fruntea oamenilor săi, ridicînd praful după șosea și lăsînd în urma lor un ușor nor alburiu. Legau caii în marginea pădurii și înaintau cu carabina «gătiți», peste frunzele veștede, printre fagi drepti. Ocoliau ce ocoliau, și numai iar se răpeziau la cai, și iar la goană peste cîmpuri, unde se auzia că a fost văzut un om fără căpătiu trecînd cam sfiit pe la colțurile grădinilor.

După aceia plecau sătenii cete-cete, poterași, cu beldii groase în mîni și cu inima înghețată, de ce s'ar putea întâmpla în întunecul pădurii,

unde numai fiarele și mai ales hoțul vede printre copaci și știe din cotro vine freamătul surd al frunzelor dese.

Căutări, depeși, ordine, vorbe, nehotodină și multă spaimă, dar nu s'a dat de urma hoților. Bănuiele erau. Dar vorba ăluia: hoțul cu un păcat și păgubașul cu zece.

Și acum întunerecul nopții se lăsa cu filfiri de groază peste casele albe ale satului. Oamenii îngrijorați închideau ușile de vreme, și era tăcere nepătrunsă pe uliți, de cum insera. Porțile mari se zăvoriau, se îmbărbătau cîinii să latre stăruitor la vreme de primejdie, și dimineața lumea se aștepta, parcă, să mai auză că au călcat hoții pe cineva. Fișitul cîntător al foilor late aducea noaptea vești rele, și te temeai să nu fie om rău ascuns în porumburi.

Gheorghe Stănoiu, ce să știe el de toate astea, tocmai acolo în munții depărtați, unde soarele apune de vreme și unde noaptea pe furiș vine din codri, aducînd răcoare din virfurile înalte de zăpadă.

Ostenia umblind toată ziua să se socotească cu oamenii, și să-și aleagă oile după semnul lui — producea la urechea stîngă și creștătură șuiată la dreapta —, să deosebească mioarele, să numere pieile rămase cu lîna pe ele după urma jigăniilor, să facă toate cu bună înțelegere, cum trebuie să fie vremea răvășitului, cînd tulesc voiniceii din munte și rămîn stînele goale între codri pe poiene.

Seara, după ce ospăta cu baciul, cu minzărul, lua o sarică pe el și se culca pe iarba tare, în marginea pădurii, care se lăția pe culme pînă în vale unde curge Dimbovița, o curelușă argintie de apă, smulgînd floricele de la malurile pămîtoase și cîntînd încet stîncilor, de care-i pare atît de rău că se desparte.

Lucrurile toate fiind puse la cale, ciobanii au urcat tîrhatul lor pe măgar, au chemat cîinii împrejurul oilor și au lăsat turma în porneală spre vale. Mergînd încet în sunetul clopotelor de acioaie, se opriau la întîlnituri de poteci, sau la izvoare. Apărînd oile, proptiți în bită, se mai uitau odată la cuprinsul stinei, și, de jalea strunguței rămasă fără mioare, scoteau cite unul fluierul de la brîu și începea un viers tărăgănat și dulce, un fermecător cîntec de ducă de care se înfiorau și crăcile verzi ale brazilor, și cîinii lăptoși se opriau din mersul lor, îndreptînd urechile să asculte.

În urmă venia călare Gheorghe Stănoiu, fluiera printre dinți și cuprindea cu privirea avutul său, trăgînd friul calului și făcînd să sune zăbala în gură. La locuri rele, unde poteca șerpua pe marginea prăpăstiilor, se da jos și ducea calul de dălog, pînă unde se lăția drumul și se întindea drept înainte. Mergea așa ca omul împăcat în sufletul său. Nu știa el ce vreme grozavă îl aștepta acasă.

A găsit curtea plină de lume și casa vraise. Nevasta îl aștepta în casa mică, pe patul din spre fereastră, unde o doborise spaima și durerea brațelor ei înțepate de virful cuțitelor. Aștepta să vie el, stăpînul, să-î alunge uritul și să dea tihna de altă dată minții ei rătăcite de groază.

Omul s'a ținut cum a putut, că îi era rușine să plîngă el în fața femeilor, dar a simțit cum i se taie puterile și i s'a făcut deodată negru înaintea ochilor.

La dreptul vorbind, hoții nu făcuseră mare pagubă. Din casă n'au luat mai nimica și cînd au băgat de seamă că i-au simțit vecinii, n'au știut care încotro să apuce.

Biată lelea Paraschiva s'a ales cu groază mare, și, cînd rămîne cîte-odată singură acasă, în zilele calde de vară, o apucă uritul și-î e teamă de umbra casei, care se întinde tot mai mare peste porumbul verde din grădină. Atunci face ce face și pleacă din curte, să mai treacă pe la vecini, să se mai oprească în dreptul bisericii și să mai spuie odată povestea tristă a vieții ei.

I. BOTENI.

DOI PRIETENI

*S'a slîns pe uliți cel din urmă zvon.
Arar un pas răsună monoton
Pe trotuarul luciu și pustiu.
La colț, în umbră, micul vizitiu
Așteaptă un tramvaiu întîrziat:
El și călușul lui, doi bieți firtați,
Bătuți de vînt și ploă,
Ce bine se 'nțeleg ei amîndoi!*

*Pe după git i-a petrecut un braț
Și fruntea și-a 'ngroșat-o 'n coama
Tovarășului credincios și blind...*

*Iar calul, nemișcat și el de teama
Să nu-î alunge visul prea curînd,
Ciulește doar urechea, cînd și cînd...
Și ninge peste ei, și nu-și dau seama.*

ST. O. IOSIF.

C O D R U L

*Cu crengile 'nfrățite 'n aer,
Sus, unde-s vînturile tari,
Ca o armată uriașă
E codrul falnic de stejari.*

*Iar în sălașul frunzei dese,
Bătut de vijelii păgîne,
Se 'nșiripeaz'un basm năstrușnic,
Plin de amor, din vremi bătrîne.*

*Aici era scăparea noastră,
Copii iubiți ai Sărăciei, —
În codrul plin de întunec
Era altarul haiduciei.*

*Aicea ni ferbeam ceaunul,
Supt paza bunilor tovarăși, —
Și tot la trunchiurile groase
Ni petreceam Sîn-Medrul iarăși.*

*Aicea făuriam noi planul,
În codrul fără de poteci,
Cum să scăpăm și satul nostru
Și țara s'o scăpăm de Greci.*

*Și iarna chiar, în miezul iernii,
Cînd Crivățul bătea, — năucul!
Acuma 'n vizuni de vulpe
Dormia trudit Bujor haiducul.*

*Era atuncea vraște'n țară,
Și hornurile fără fumuri,
Iar oameni fără rîs pe buze
Umblau pe neumblate drumuri.*

*Era pe-atuncea numai jale
Și trudă grea și suferință
Și tu erai, măi codru verde,
Pămîntul de făgăduință.*

ALEXANDRU GHEORGHIU

C R O N I C Ă

Nu e una singură din monografiile de comuni rurale, care, cu ajutorul cutărei instanțe administrative, iese la iveală din cînd în cînd, care să nu cuprindă cîte ceva folositor pentru limbă, pentru istorie, pentru datini, pentru lămurirea mai deplină a stării noastre de astăzi, cu mult mai complicată de cum binevoiesc a o crede teoreticienii politici. Iată din broșurica pe care o dă acum la lumină învățătorul Rădulescu-Codin, care a mai tipărit contribuții la cunoașterea vieții poporului de la țară, *Monografia comunei Priboeni-Muscel*, iese la iveală o sumă de lucruri interesante. Se vede că și în aceste părți muscelene «Ștefan-Vodă» e pentru sătenii Domnul prin eselență, a cărui amintire a înghițit pe a tuturoș celorlalți, se vede că aici, ca și în Ținutul Jiului ardelean, oameni plecați dintr'un sat alcătuiesc un altul dîndu-î numele originii lor (Priboienii înseamnă satul Priboienilor plecați din Priboiu, alt sat, păstrat pînă astăzi), se vede că aici ca și la Tîrgoviște, ca și în Apusul murășan al Ardealului, locuitorii unui sat mai mare se impart în Suseni și Joseni, că pădurile se numesc uneori după proprietari (Cotroceanca, fiindcă a fost a mănăstirii Cotroceni, Cîmpulungeanca, fiindcă a fost stăpînită de mănăstirea Cîmpulungului). Cu privire la împrejurările de astăzi, se descopere

că în acest sat de munte se obișnuiește gunoiera pământului și grădina lăsată aiurea în sama Bulgarilor, *Sîrbilor*, cari aice fac numai cărbuni, *mangal*, în pădurile muncelului. Viile filoxerate se sădesc din nou cu viță americană; sînt stupi; mulți locuitori știu meșteșuguri (sînt croitori cu mașină de cusut), se numără «peste 600 de războaie pentru țesut pînză și două pentru rogojină»; «bătătarnicii» fac precupeție de poame; se taie carne, de măcelări romîni; este și brutărie (brutar grec); sătenii capitalizează și au spirit de întreprindere (autorul propune a se pune în circulație și galbenii din salbe). Datoriile se fac pentru a se începe un lucru nou, și nu pentru lux sau beție. Dar locurile se despăduresc, Greci și Bulgari storc lumea, cultura vitelor a ajuns une ori la capra Țiganilor și a Jidanilor. Autorul e *pentru* bilciuri, ceia ce dovedește că pe acolo oamenii nu vor fi fiind bețivi. Nevoile politice de partid mină apa la moara acelor exploatare ai fraților lor țeranî cari sînt «alegătorii de colegiul I-ii». Satul are boala sărăciei, pelagra.

*

D. Al. Gh. Doinaru ni trimete a doua ediție din hazlia sa poemă *Smaraida*. Ea n'are numai însușirea de a pregăti cîteva momente plăcute cetitorilor, cari vor rîde din toată inima de satirisarea vicioie a unui tip literar cunoscut, ci și însemnătatea de a pune în evidență un adevărat talent poetic. Autorul «Smaraidei» dovedește de la început că are simțul ritmului, că are puțința concentrării și caracterisării și că e destul de răbdător sau de norocos pentru a găsi rima bogată pe care nu se poate să n'o bagî în samă.

*

În «Junimea literară» din Cernăuți, d. Stefanelli publică un zăpis, și într'o notiță se vorbește de o sabie cu inscripție românească ce se păstrează la Ragusa. Numai cît inscripția e, fără doar și poate, rău cetită, un adevărat non-sens.

*

Foarte frumos număr din *Luceafărul*. Un capitol din romanul d-lui Sandu-Aldea și începutul unei nuvele de Agirbiceanu, care se poate pune printre cele mai bune ce s'au scris în românește. O duioasă poezie de Goga. Spre orientarea cetitorilor se dau știri despre starea de astăzi a relațiilor literare din țară.

*

«Convorbirile literare» încep la tipografia Carol Göbl al patruzecilea an de viață. No. 1 cuprinde o nuvelă de Sadoveanu, o poezie de Iosif, un articol de istorie culturală și altul prin care se combat unele păreri științifice, mai mult nouă decît îndreptățite. Se adaugă mai multe notițe de caracter științific. Nu credem că era de nevoie să se înceapă tipărirea în întregime a uneia din traducerile de tinereță ale lui Eminescu, traducere făcută după un autor fără însemnătate și numai în vederea nevoilor practice ale unui teatru rătăcitor. Din astfel de lucrări ale lui Eminescu cea mai mare parte ajunge să o știe biograful și cercetătorul lui critic.

*

În «Romînul de la Pind», no. 4 al anului IV, se dau sfaturi bune cu privire la alcătuirea acelei literaturî macedo-romîne în dialect, care a zăbovit prea mult și care e chemată să joace un rol, cu mult mai mare de cum se crede, în crearea unei conștiinți arumîne. În foileton urmează vicioia critică glumeată «Unde-s Grecii», iscălită P. Macedoneanu.

*

Profesorul de geologie din Iași I. Simionescu scoate și în broșură separată studiul cu care a contribuit la volumul jubilar ce s'a oferit d-lui P. Poni («Universitățile Române», Iași, Goldner, 1906). Nu e una din părerile d-lui Simionescu pe care să n'o poată iscăli orice om luminat, cinstit și cu adevărată iubire pentru cultura noastră. D-sa ține firește la ființa Universității ieșene: nu i se pare întemeiată obiecția că ea ar avea prea puțini studenți, cînd atîtea Universități străine, despre desființarea cărora n'a vorbit nimeni, aū și mai puțini, ba chiar cu mult mai puțini. D-sa nu discută însă obiecția dacă această Universitate are acuma și poate avea într'un viitor apropiat destui profesori cum se cade (să nu uităm că ea a cerut de curînd Bucureștilor, «Muntenilor», acea podoabă care se chiamă d. Ilie Bărbulescu!). Orîcum, Universitatea din Iași nu poate rămînea nici într'un chip în condițiile ei de astăzi, care sînt umilitoare sau stricăcioase, ea nu poate fi mult timp proprietatea politică a cîte unui Găvănescul, răzimat pe anumiți patroni de cluburi. Ea trebuie să fie în neconținute legături frățești, într'un neconținut schimb de studenți, cu școala înaltă din București.

D. Simionescu atinge însă și alte chestii, cu sinceritate, cu iubire și cu pătrundere. El semnalează lipsa de interes a profesorilor pentru Universitate, lipsa de bună înțelegere între ei, pustiirile morale ale invidiei și spiritului de ponegrire și de intrigă, ciuma politicianismului, care încalcă și strivește în toate domeniile vieții noastre publice. Cu cît vor fi mai mulți cari, crezînd aceasta, o vor și spune, cu atît va fi mai bine. Și, fiindcă astăzi o spune și d. Simionescu, e poate momentul să se ceară, cu toată stima pentru învățat și afecția pentru coleg, și acestui bun profesor și om de inimă o lărgire a cercului său de vedere și de interes care să cuprindă astfel și viața noastră culturală de aici din București, și viața culturală din toate părțile românești, și grelele lupte de fiecare zi care se duc aiurea decît în Iași pentru izbînda unor idei care se vād a fi în mare parte și ale d-lui Simionescu. Căci pînă acuma, ca și cei mai mulți dintre cărturarii ieșeni, și d. Simionescu s'a arătat destul de rece pentru aceste lucruri, de care trebuie să se intereseze însă și cel mai specialist dintre specialiști.

*

D. Aurel Scurtu, cunoscut prin cronicile sale științifice, bine informate și limpezî, din «Universul», începe a tipări o revistă de popularizare: «Viața științifică». În n-1 l vorbesc deocamdată colaboratorii cu cari d-sa se laudă, și are dreptate, însă ar fi de dorit să vorbească mai mult d. Scurtu, ca în «Universul», despre lucruri de actualitate. Nu cred că e bine să se facă împrumuturi prea multe foilor străine de popularizare, ca revistei franceze *la Nature*, în care mulți pot ceti de-a dreptul.

N. IORGA.

RĂSPUNSURI

D. I. I. Buzeu. — Forma bună e «Sămănătorul», nu «Semănătorul», care e dialectal. La articole de știință ne gîndim; în anul viitor poate le veți avea.
Amator. N'a apărut încă.

BIBLIOGRAFIE

N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardelenae*, I, cu Istoria bisericii Romînilor din Maramureș.